

следования лиц, ответственных за геноцид, совершенный на территории Руанды и за ее пределами в 1994 году. Трибунал, учрежденный в 1995 году (г. Уша, Танзания), продолжает до сих пор выносить приговоры. Ряд авторов предлагает рассмотреть экоцид в качестве международного преступления.

Таким образом, внутригосударственная ответственность за вред, причиненный окружающей среде в результате вооруженного конфликта, представляет собой систему общеобязательных правил поведения, установленных национальным законодательством, направленных на применение к нарушителю мер внутригосударственно-правового воздействия. Современная система уголовного правосудия в лице международного сообщества предусматривает действенные меры в области охраны окружающей среды с применением к нарушителям уголовного наказания. Наряду с серьезными успехами в этом направлении система уголовного правосудия имеет значительные неиспользованные потенциальные возможности. Для усиления роли уголовного права в охране окружающей среды необходимо выработать типовой закон об экологических правонарушениях. Достижение определенного согласования национальных законов позволит облегчить их применение на практике, например, посредством оказания взаимной помощи в уголовных делах и выдаче преступников.

РАЗВІЦЦЁ ІНСТЫТУТА ФАКТЫЧНЫХ ШЛЮБНА-СЯМЕЙНЫХ АДНОСІН У ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

Пыско А.І.

БДЭУ (Мінск)

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 г. шлюбам лічыўся саюз, аформлены па рэлігійных канонах канфесій, да якіх належалі асобы, якія ўступалі ў шлюб. Выключэнне складалі толькі шлюбы раскольнікаў, якія атрымлівалі юрыдычнае прызнанне пасля іх рэгістрацыі ў паліцэйскіх органах. Гэтыя шлюбы з'яўляліся ўжо ў той час не чым іншым, як «грамадзянскімі шлюбамі», гэта значыць шлюбамі, аформленымі ў дзяржаўных органах, а не ў царкве.

З прыняццем дэкрэтаў ЦВК і СНК РСФСР «Аб грамадзянскім шлюбе, аб дзецях і аб вядзенні кніг актаў грамадзянскага стану» ад 18 снежня 1917 г. і «Аб скасаванні шлюбу» ад 19 снежня 1917 г. грамадзянскі шлюб стаў адзінай прызнанай формай шлюбу. Яго ўвядзенне адлюстроўвала новую дзяржаўную ідэалогію і азначала практычную рэалізацыю аднаго з яе асноўных прынцыпаў - аддзяленне царквы ад дзяржавы. Юрыдычную сілу атрымалі шлюбы, зарэгістраваныя ў аддзелах запісаў шлюбаў і нараджэнняў пры гарадской (раённай, павятовай або валасной земскай) ўправе. Першы расійскі кодэкс - Кодэкс законаў аб актах грамадзянскага стану, шлюбным, сямейным

і апякунскім праве РСФСР 1918 г. таксама вызначаў: «Толькі грамадзянскі свецкі шлюб, зарэгістраваны ў органе запісаў актаў грамадзянскага стану, спараджае правы і абавязкі мужа і жонкі, якія змешчаны ў гэтай частцы. Шлюб, здзейснены па рэлігійных абрадах і пры садзейнічанні духоўных асобаў, не спараджае ніякіх правоў і абавязкаў для асоб, якія ў яго ўступілі, калі ён не зарэгістраваны ўстаноўленым парадкам». Новая дзяржаўная ідэалогія была арыентавана на разбурэнне і паступовае адміранне інстытута шлюбу і сям'і, якая лічылася «ячэйкай і апорай старога ладу».

Ва ўмовах Расіі прамы пераход ад царкоўнага да «свабоднага ад повязяў закона» шлюбу быў немагчымы і непрадказальны. Ужо ўвядзенне грамадзянскага шлюбу было ўспрынята насельніцтвам спачатку адназначна адмоўна.

«Фактычныя шлюбныя адносіны» у поўнай меры не былі прыраўненыя да шлюбу.

У перыяд Вялікай Айчыннай вайны, ў сувязі з выкліканай ваеннымі абставінамі дэстабілізацыяй грамадства, дзяржава была вымушана прадпрымаць кампенсуючыя меры, ў прыватнасці, адмовіцца ад прынцыпаў рэгулявання шлюбу, якія дзейнічалі раней. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 8 ліпеня 1944 г. юрыдычнае значэнне ізноў былі нададзены толькі зарэгістраваным шлюбам. Сужыцелям давалася права зарэгістраваць свой саюз, створаны да Указа, які набываў юрыдычную сілу, з пазначаемай імі даты. У той жа час, пры адмове аднаго з іх ад афармлення шлюбу, другі пазбаўляўся права па суду даказваць наяўнасць фактычных шлюбных адносін. Ўсталяванне фактычных шлюбных адносін (дакладней было б сказаць, факту сужыцця), якія ўзніклі да 8 ліпеня 1944 г., стала магчымым, калі афармленне шлюбу не магло адбыцца з прычыны смерці «фактычнага супруга», згубы без вестак на фронце. Парадак ўстанаўлення гэтага факта ўсталёўваўся Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 10 лістапада 1944 года.

Відавочна, што такая рэзкая пераарыентацыя дзяржаўнай палітыкі ў галіне сям'і і шлюбу, якая пачала ажыццяўляцца падчас вайны, магла быць выклікана не толькі абставінамі ваеннага часу. Цалкам магчыма, што дэструктыўны ўплыў на матрыманіяльныя працэсы нормаў, што прыраўноўвалі пазашлюбнае сужыццё да зарэгістраванага шлюбу, было выяўлена і ўсвядомлена раней. Ваенны час абвастрыў сітуацыю, з аднаго боку, прымушаючы, а з другога - робячы магчымым і палітычна зручным прыняцце неадкладных прававых мер, якія цалкам абгрунтавана аспрэчваюць ранейшы падыход.